

Niko IKIĆ

Petrovska služba: stijena jedinstva i kamen spoticanja. Povijesno-teološki, biblijsko-dogmatski i ekumenski pogledi

– Katolički bogoslovni fakultet,
Sarajevo – Glas Koncila, Zagreb,
2015., 274 str.

U godini kada je današnji Petrov nasljednik papa Franjo posjetio Sarajevo ugledala je svjetlo dana i vrlo zanimljiva studija *Petrovska služba: stijena jedinstva i kamen spoticanja. Povijesno-teološki, biblijsko-dogmatski i ekumenski pogledi* koju je napisao katolički teolog i profesor na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Sarajevu Niko Ikić. Upravo je Papin dolazak u Sarajevo 6. lipnja 2015. godine, kako sam autor kaže u predgovoru, bio dodatan poticaj i motiv da se objavi to djelo.

Knjiga, objavljenja u suizdavaštvu Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta u Sarajevu i Glasa Koncila u Zagrebu, sastoji se od triju glavnih dijelova: *Povijesno-teološki pogled* (21.-122.), *Biblijsko-dogmatski pogled* (123.-153.), *Ekumenski pogledi* (155.-204.). Osim navedenih, sastavni su dijelovi knjige još i *Predgovor* (9.), *Uvodna pojašnjenja* (11.-20.), *Završna razmišljanja i očekivanja* (205.-236.), *Proširena tematska literatura* (237.-252.) i *Kazalo osobnih imena* (253.-268.) te su na kraju dodane i *Recenzije* knjige (269.-273.).

U uvodnim pojašnjenjima Ikić progovara o potrebi govora o crkvenom auto-

ritetu te o krizi autoriteta danas donoseći nekoliko misli koje uvode čitatelja u poimanje i značenje samoga autoriteta, a o tome detaljnije govori u nastavku knjige. Baveći se tom aktualnom i važnom temom Petrova primata, autor u knjizi, nakon uvodnih pojašnjenja, progovara o toj zanimljivoj temi s povijesno-teološkoga, biblijsko-dogmatskoga te ekumenskoga stajališta. Zanimljivo je ukazati i na *Završna razmišljanja i očekivanja* u kojima autor ukazuje na poseban način na neke ključne elemente petrovske službe. Spomenimo ovdje i činjenicu da se u knjizi donosi, osim sažetka na hrvatskom, sažetak na njemačkom i engleskom jeziku, kao i kazalo osobnih imena, a u popisu bibliografije koja se bavi tom temom stoji i *Proširena tematska literatura* u kojoj je opsežan popis relevantne domaće i strane literature o navedenoj temi. Na samom kraju knjige, ali ne manje važne, donesene su i recenzije knjige koje su napisali prof. dr. sc. Ante Mateljan i prof. dr. sc. Tomo Vukšić, što dodatno ukazuje na vrijednost toga djela te ozbiljan autorov pristup obradi teme.

Prvi dio knjige koji nosi naslov *Povijesno-teološki pogled* (21.-122.) donosi poimanje autoriteta u Crkvi tijekom povijesti. U tom povijesno-teološkom kontekstu autor dobro primjećuje i naglašava da se danas »crkveno-teološka dimenzija vezana uz pojmove *Istok – Zapad* bitno promijenila« (21.) te se ponekad koristi pojmovima »u nekađšnjem crkvenom, a djelomice u nijansiranom teološkom smislu« (21.). Go-

voreći o povijesno-teološkom pogledu na primat, razmatra autoritet primata kroz nekoliko razdoblja tijekom povijesti. Promatrajući poimanje primata u prvom tisućljeću, ističe »da je ideja primata posebno u ranokršćanskom i patrističkom razdoblju sve očitije sazrijevala i sve konkretnije krčila svoje mjesto u svijesti i povijesti Crkve« (52.). U tom povijesno-teološkom kontekstu uočava i razlikuje poimanje crkvenoga autoriteta u prvom tisućljeću od onoga kakvim se ono razumijevalo u drugom tisućljeću u kojem ne ostaje nezapažena ni uloga posebice Prvoga i Drugoga vatikanskoga koncila te poslijesaborskih dokumenata.

Drugi dio, *Biblijsko-dogmatski pogled* (123.-153.), započinje donoseći biblijsko utemeljenje primata i argumentirajući to biblijskim tekstovima i komentarima biblijskih tekstova koji govore o utemeljenju primata. Tako promatra utemeljenje primata prema Mateju, a potom i prema Ivanu, ne izostavljajući ni druga biblijska mjesta te analizirajući i komentirajući ih služeći se posebno relevantnim njemačkim bibličarima i teolozima za to područje kao što su Fritz Tillmann, Paul Hoffmann i drugi. Na tako postavljeno biblijsko utemeljenje usko se povezuju i dogmatske interpretacije s obzirom na poimanje petrovske službe gdje je potrebno istaknuti da sve »današnje interpretacije petrovske službe oslanjaju se na dostignuća Drugog vatikanskog koncila« (142.). Na tom tragu, a u kontekstu eklezijalne dimenzije petrovske službe, ukazuje se na dva bitna dogmatska te-

melja promatranja petrovske službe, a to su iz kuta *communio-ekleziologije* (143.-149.) te iz vida sakramentalne teologije (150.-153.).

Treći dio knjige naslovljen je *Ekumenski pogledi* (155.-204.) te u njemu autor uočava i donosi jedan paradoks vezan uz petrovsku službu. Promatrajući je iz ekumenskoga kuta uočava: »s jedne strane govorimo o petrovskoj službi kao temelju jedinstva, a s druge strane se čini da je upravo ta služba najveća prepreka na putu do jedinstva.« (155.) Stoga se u tom trećem dijelu, osim katoličkoga stajališta i poimanja petrovske službe (158.-162.), donosi i pravoslavni (162.-181.) te protestantski aspekt (181.-204.).

U složenosti procesa udaljavanja Istoka i Zapada autor, među ostalim, zapaža i različito shvaćanje primata: »Na svijest primata rimskog prvosvećenika na Istoku su u velikoj mjeri utjecali društveno-političko-kulturni, a isto tako i crkveno-teološki razlozi čije su interpretacije zavisno od političko-kulturne klime dobivale ekstremne konotacije.« (163.) Osvrćući se i na pravoslavne teologe, kao što su Nikolaj Affanasiev, Paul Evdokimov, John Meyendorff i dr., čiji stavovi nisu jedinstveni po pitanju poimanja petrovske službe, autor smatra da oni »zajednički uočavaju potrebu jedinstvenog centra za jedinstvo Crkve, što je velik korak u pravome smjeru« (165.) nakon različitih ekstremnih poimanja koja su bila tijekom prošlosti. Osim toga, dobro je uočeno da »u događajima posljednjih desetljeća između Rimokatoličke i Pravoslavne Crkve

neki pravoslavni teolozi gledaju dobru podlogu na putu prema punom euharistijskom zajedništvu« (167.).

Nadalje, u istom, trećem dijelu knjige donosi se još i protestantski aspekt i poimanje petrovske službe. »Za razliku od pravoslavnog stava o primatu protestantski je manje poznat na našim područjima.« (181.) Zbog toga autor detaljno obrazlaže i predstavlja protestantski aspekt primata tumačeći ponajprije anglikanski aspekt, a potom evangeličko-luteransko-reformirani aspekt te uočava da je u ekumenskom smislu nekada »primat protestantima predstavljao nepremostivu prepreku, a danas je ipak predmet teoloških diskusija i mnogih konstruktivnih prijedloga« (190.). U tom duhu možemo se složiti s autorom kada kaže: »ne želimo ostati u prošlosti, nego koračati u budućnost. Stoga je naš pogled u budućnost opet ispunjen vjerom, nadom i ljubavlju.« (205.)

U knjizi se može prepoznati autorova stručnost i kompetentnost u istraživanju te uistinu zahtjevne, ali aktualne i važne teme za ekumenski dijalog. Autor je zaista prepoznao ne samo važnost nego i potrebu jednoga takvoga djela na hrvatskom govornom području koje bi opsežno i stručno obuhvaćalo temu petrovske službe. U tom smislu djelo dodatno dobiva na važnosti i značenju jer je to ujedno i prvo djelo koje se pojavilo na hrvatskom govornom području koje na sustavan, znanstven i cjelovit način obrađuje tu uistinu važnu temu za ekumenski dijalog.

Antun Japundžić

Adolf POLEGUBIĆ

Dušobrižništvo za Hrvate u Njemačkoj

- Diaspora croatica, knjiga 24.,
Hrvatski dušobrižnički ured,
Frankfurt am Main, 2017., 254 str.

Dijeleći i proživljavajući *radost i nadu*, žalost i tjeskobu aktualnoga stanja Crkve u suvremenom svijetu, i hrvatske katoličke misijske zajednice u Njemačkoj duboko su prožete potragom za novim putovima, ponajprije, svoga temeljnoga dušobrižničkoga djelovanja. Jamačno, postoji mnoštvo razloga koji motiviraju, ali i provociraju spomenutu potragu za novim naglascima, modelima i pravcima dušobrižničkoga djelovanja među vjernicima hrvatske nacionalnosti u Njemačkoj. Ovdje ćemo pak izdvojiti tek četiri koji ulaze u red povijesno-društvenih razloga. Prvo, osamostaljenjem Republike Hrvatske očekivalo se da će se velik broj hrvatskih iseljenika vratiti u domovinu, što se ipak nije dogodilo. Drugo, prvi naraštaj hrvatskih iseljenika ima sve manje članova, a u hrvatskim misijama okupljaju se mladi vjernici koji su dobro usidreni u njemačko društvo. Treće, ulaskom Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije, a zbog teške gospodarsko-ekonomske situacije u Hrvatskoj, došlo je do odlaska velikoga broja, mahom visokoobrazovanih, mladih ljudi i obitelji, koji su svoj novi dom pronašli i u Njemačkoj. I kao četvrto navodimo smanjenje broja pastoralnih djelatnika u njemačkim misijama, što dovodi do